ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
За защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“ по ПН 3.1. в Югозападен университет „Неофит Рилски“

СТАНОВИЩЕ

За дисертационен труд на **Яна Георгиева Филева**
„СОЦИАЛНАТА ПРОМЯНА СПОРЕД БЪЛГАРСКИЯ НЮ ЕЙДЖ“
за присъждане на ОНС „Доктор“
по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата,
Докторска програма „Социология“

от проф. д-р Борис Филипов Манов
(ЮЗУ „Неофит Рилски”, катедра „Философски и политически науки”)

Становището е изготвено в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и съгласно Заповед на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски“ № 1865/23.09.2026 г. Становището е възложено с решение на членовете на научното жури за провеждане на защитата.

Декларирам, че не съм свързано лице по смисъла на § 1, т.5 от Допълнителните разпоредби на ЗРАСРБ с докторантката, както и че нямам частен интерес, който би могъл да влияе върху безпристрастното и обективно изпълнение на работата ми като член на журито по тази защита.

I. Обобщени данни за дисертационния труд

Дисертационният труд на Яна Филева „Социалната промяна според българския Ню Ейдж“ съдържа: Увод, четири глави (Религията като фактор за социална промяна, Морфология на западната Ню Ейдж духовност, Морфология на българската Ню Ейдж духовност, Социалната експресия на българската Ню Ейдж духовност), Заключение, Библиография, шест Приложения, Приноси на докторската дисертация и Списък на публикациите по темата на докторската дисертация.

Дисертационният труд е с общ обем от 458 стр., от които 381 стр. основен текст; включва 44 таблици и 129 фигури. Библиографията обхваща 148 заглавия (67 на български, 3 на македонски, 8 на руски и 70 на английски език).

Авторката определя като обект на дисертационния труд българския Ню Ейдж, а като предмет социалната промяна според българския Ню Ейдж.

Целта на дисертационния труд е да установи дали посланията на българските Ню Ейдж общности към последователите могат да бъдат систематизирани като идеология, насочена към социална промяна. Формулирани са шест задачи и три хипотези. Методологията включва качествени и количествени методи.

Докторската теза е, че българският Ню Ейдж е инклузивно ревайвалистично духовно движение, което се разгръща като гражданска религия.

Изброените елементи на Увода осигуряват наличието на всички задължителни съставни части на една дисертация. Освен тях, авторката е посочила етични измерения и ограничения на изследването, които дават завършена представа за зрелостта на нейния научен труд.

Първа глава „Религията като фактор за социална промяна“ прави обстоен анализ на съществуващите социологически теории за ролята на религията в обществото с акцент върху социалната промяна.

Втора глава „Морфология на западната Ню Ейдж духовност“ разглежда най-авторитетните западни учени по въпросите на Ню Ейдж духовността и очертава най-важните проблеми в тази научна област.

Трета глава, „Морфология на българската Ню Ейдж духовност“ разглежда както автори, които са представители на българската Ню Ейдж духовност, така и много малкото български автори, изследвали Ню Ейдж от научна гледна точка.

Четвърта глава „Социалната експресия на българската Ню Ейдж духовност“ представя обстоен анализ на собствени авторови емпирични изследвания на Яна Филева с качествени и количествени методи, които откриват и анализират нови научни факти.

В Заключението се казва, че в съвременното българско общество се пресичат духовността, паметта и етичното съзнание. Благодарение на глобализацията, Ню Ейдж духовността внася свежа енергия, която стимулира традиционната религиозност в нови и модерни проявления. Авторката се ангажира с обосновано мнение, че „новата духовност“ ще се разраства.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на дисертацията

В представената дисертация могат да бъдат откроени следните основни приноси:

Основният проблемен кръг е свързан изследването на българския Ню Ейдж – разкриват се неговата същност, прояви, аспекти на теоретизиране в съвременното научно пространство, разпространението му в България. Тук като съществени характеристики на постигнатото от Филева могат да се определят следните моменти:

а/ теоретичната „обезпеченост“ на изследванията. Те се основават на познаването и използването на постиженията на автори познати и утвърдили се в съвременната социология като Ханеграф, Баркър, Кембъл, Хийлас, Джисеуич, Уудхед и др. Наред с това Филева цитира и много малкото български автори в тази област като Маринов, Тончева, Манова, Троева. Доброто познаване на литературата е показател за сериозен изследователски подход, който съчетан със стремежа за „собствен прочит“, представят Яна Филева като автор, който задълбочено познава съвременните постижения в изследванията на Ню Ейдж.

б/ вторият важен момент е свързан със собствените тези на Яна Филева, която обосновава докторската теза, че българският Ню Ейдж е инклузивно ревайвалистично духовно движение, което се разгръща като гражданска религия. Доказването на

собствена докторска теза е аргументирано с много доказателства и аргументи, които са изложени професионално и методично.

в/ трети същностен момент в дисертацията е оригиналната емпирична научно-изследователската работа на докторантката. Тя съчетава качествени и количествени методи в една неизследвана досега област на научното познание и открива нови факти, като например извеждане на емпирична зависимост между броя йога студиа и броя християни по области в България; доказване на „православната идентичност“ на „духовните“ българи. Ограниченията на становището не ми позволяват да се спра поотделно и на другите изводи. Важно е да се подчертае, че емпиричната работа е логически обвързана с теоретичните постулати и постиженията на други автори, чието задълбочено познаване беше изтъкнато.

В обобщение, целта и задачите на дисертацията са постигнати; емпиричните изследвания са огигинални и информативни; хипотезите са доказани и докторската теза е обоснована. Ангажирам се с мнението, че дисертационният труд на Яна Филева не само покрива изцяло всички законови изисквания, но определено надхвърля рамките на едно докторантско изследване.

Приемам формулираните пет приноса, написани от авторката като част от самооценката на приносите в докторската дисертация.

Приложените към дисертацията три публикации са свързани с темата на дисертацията и покриват нормативните изисквания.

Авторефератът представя основните приносни моменти на дисертацията.

Текстът на дисертацията е преминал през задължителната проверка за антиплагиатство с Turnitin и представлява собствен авторски текст. Не съм открил наличие на плагиатство в представения дисертационен труд на Яна Филева.

III. Препоръки

Като имам предвид творческите интереси на Яна Филева бих препоръчал, както поради актуалността на проблема, така и поради неговата практическа значимост да продължи по-целенасочено работата си по анализиране и осмисляне на Ню Ейдж духовността и връзката ѝ с политиката и социалните процеси в съвременните общества, както и да насочи усилията си към задълбочаване на теоретичната концептуализация на тези проблеми.

Със защитата на настоящата дисертация Катедра „Социология“ във Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за пореден път доказва, че подпомага израстването на своите възпитаници от първите стъпки в бакалавърското обучение до защита на докторска степен и по-нататъшното им интегриране в научната общност. Скоро бях в жури за доцент в същата катедра, където кандидатката беше преминала от началната степен на обучение до хабилитация и това е само един от многото примери. Това дава основание да се създава собствена школа с кадри, обучени на място. Имайки предвид специфичния интерес в катедрата към социология на религията и новите религиозни движения, което не се наблюдава на друго място в българската социология, настоящата

защита за социалната промяна според българския Ню Ейдж ще даде нов тласък на тази много положителна тенденция.

Личните ми впечатления от докторант Яна Филева са стриктното изпълнение на индивидуалния й работен план и редовното докладване и представяне на тримесечни докторантски отчети. Тя редовно участваше в научните конференции, организирани от Философски факултет.

IV. Заключение

Като имам предвид изложеното в представения дисертационен труд с доказани оригинални научни и научно-приложни приноси, смятам, че той отговаря на изискванията за ОНС „Доктор“ съгласно ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и вътрешните правила на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

На основата на направените изводи като член на научното жури по настоящия конкурс ще гласувам **„ЗА“** и предлагам на уважаемото научно жури да подкрепи да се присъди образователно-научната степен **«доктор по социология» на Яна Георгиева Филева в професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“.**

V. Декларация

Долуподписаният проф. д-р Борис Манов декларирам, че изпълнявам минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“.

02.11.2026 г. Подпис:

Гр. Благоевград Проф. д-р Борис Манов

TO

THE CHAIR OF THE SCIENTIFIC JURY

For the defense of a dissertation for the award of the educational and scientific degree "Doctor" (PhD) in Professional Field 3.1. at the South-West University "Neofit Rilski"

OPINION

on the dissertation of **Yana Georgieva Fileva**

"SOCIAL CHANGE ACCORDING TO BULGARIAN NEW AGE"

for the award of the educational and scientific degree "Doctor" (PhD)

in Professional Field 3.1. Sociology, Anthropology, and Cultural Sciences,

Doctoral Program "Sociology"

by Prof. Boris Filipov Manov, PhD

(South-West University "Neofit Rilski", Department of Philosophy and Political Sciences)

This opinion has been prepared in accordance with the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADASRB) and its Implementing Regulations, and pursuant to Order No. 1865/23.09.2026 issued by the Rector of the South-West University "Neofit Rilski". The preparation of this opinion was assigned by a decision of the members of the scientific jury appointed for the defense.

I hereby declare that I am not a related party to the doctoral candidate, within the meaning of § 1, item 5 of the Supplementary Provisions of the ADASRB, and that I have no private interest that could influence the impartial and objective performance of my duties as a member of the jury for this defense.

I. Summarized data about the Dissertation

Yana Fileva's dissertation, "Social Change According to Bulgarian New Age," consists of an introduction, four chapters ("Religion as a Factor for Social Change," "Morphology of Western New Age Spirituality," "Morphology of Bulgarian New Age Spirituality," and "Social Expression of Bulgarian New Age Spirituality"), a conclusion, a bibliography, six appendices, a section on the contributions of the doctoral dissertation, and a list of publications related to the dissertation topic.

The dissertation has a total length of 458 pages, 381 of which constitute the main text; it includes 44 tables and 129 figures. The bibliography comprises 148 entries (67 in Bulgarian, 3 in Macedonian, 8 in Russian, and 70 in English).

The author defines the object of the dissertation as the Bulgarian New Age, and its subject as social change according to Bulgarian New Age.

The purpose of the dissertation is to determine whether the messages conveyed by Bulgarian New Age communities to their followers can be systematized as an ideology oriented toward social change. Six objectives and three hypotheses have been formulated. The methodology employs both qualitative and quantitative methods.

The doctoral thesis posits that the Bulgarian New Age is an inclusive, revivalist spiritual movement that unfolds as a civil religion.

The elements outlined in the Introduction encompass all the mandatory components of a dissertation. Furthermore, the author addresses the ethical dimensions and limitations of the study, providing a clear indication of the maturity of her scholarly work.

Chapter One, "Religion as a Factor for Social Change," offers a comprehensive analysis of existing sociological theories regarding the role of religion in society, with a specific focus on social change.

Chapter Two, "Morphology of Western New Age Spirituality," examines the work of leading Western scholars in the field of New Age spirituality and outlines the key issues within this area of study.

Chapter Three, "Morphology of Bulgarian New Age Spirituality," discusses both authors who are representatives of the Bulgarian New Age movement and the very few Bulgarian authors who have examined the New Age phenomenon from a scholarly perspective.

Chapter Four, "The Social Expression of Bulgarian New Age Spirituality," presents a thorough analysis of Yana Fileva’s own empirical research – conducted using both qualitative and quantitative methods – which uncovers and analyzes new scholarly findings.

The Conclusion states that spirituality, memory, and ethical consciousness intersect within contemporary Bulgarian society. Thanks to globalization, New Age spirituality introduces a fresh energy that stimulates traditional religiosity, leading to new and modern manifestations. The author puts forward a well-founded argument that this "new spirituality" will continue to grow.

II. Assessment of the Scientific and Practical Results and Contributions of the Dissertation

The following main contributions can be identified in the submitted dissertation:

The core subject matter concerns the study of the New Age movement in Bulgaria—exploring its essence, manifestations, theoretical aspects within the contemporary academic landscape, and its spread throughout Bulgaria. Key features of Fileva’s work include:

a) A solid theoretical foundation. The research draws upon the work of established authors in contemporary sociology, such as Hanegraaff, Barker, Campbell, Heelas, Gisevich, and Woodhead, among others. Furthermore, Fileva makes references to the limited number of Bulgarian scholars active in this field, including Marinov, Toncheva, Manova, and Troeva. Her thorough command of the literature demonstrates a rigorous research approach; combined with her pursuit of an "original interpretation," this establishes Yana Fileva as an author with a profound understanding of contemporary developments in New Age studies.

b/ The second significant aspect concerns Yana Fileva's own arguments; she substantiates the central thesis of her doctoral dissertation – that the Bulgarian New Age movement is an inclusive, revivalist spiritual movement which manifests as a civil religion. This thesis is supported by a wealth of evidence and arguments, presented in a professional and methodical manner.

c/ A third essential component of the dissertation is the candidate's original empirical research. She combines qualitative and quantitative methods within a previously unexplored field of inquiry, uncovering new facts – such as the identification of an empirical correlation between the number of yoga studios and the number of Christians across different regions in Bulgaria – and demonstrating the "Orthodox identity" of "spiritual" Bulgarians. Due to the limitations of this opinion, I cannot discuss the other conclusions individually. It is important to emphasize that the empirical work is logically integrated with the theoretical postulates and the contributions of other scholars – a body of work with which the candidate has demonstrated a thorough familiarity.

In summary, the purpose and objectives of the dissertation have been achieved; the empirical research is original and informative; the hypotheses have been proved, and the doctoral thesis is well founded. It is my considered opinion that Yana Fileva's dissertation not only fully meets all statutory requirements but also clearly extends beyond the typical scope of doctoral research.

I accept the five contributions formulated by the author as part of her self-assessment of the contributions made in the doctoral dissertation.

The three publications appended to the dissertation are relevant to its subject matter and satisfy the regulatory requirements.

The abstract (autoreferat) presents the key contributions of the dissertation.

The text of the dissertation has undergone the mandatory anti-plagiarism check using Turnitin and constitutes original work. I have found no evidence of plagiarism in the dissertation submitted by Yana Fileva.

III. Recommendations

Given Yana Fileva's research interests – and considering both the topicality of the subject and its practical significance – I would recommend that she continue her work with a more focused approach. Specifically, she should further analyze and conceptualize New Age spirituality and its relationship to politics and social processes in contemporary societies, while also directing her efforts toward deepening the theoretical conceptualization of these issues.

With the defense of this dissertation, the Department of Sociology at the Faculty of Philosophy of the South-West University "Neofit Rilski" once again demonstrates its commitment to fostering the development of its students – from their initial steps in undergraduate studies through to the defense of a PhD and their subsequent integration into the academic community. I recently served on a jury for an associate professor in the same department, where the candidate had progressed from the initial level of study all the way to habilitation—just one of many such examples. This provides a solid foundation for establishing a distinct academic school, built upon scholars trained within the institution itself. Given the department's unique focus on the sociology of religion and new religious movements – a specialization not found elsewhere in Bulgarian sociology – this defense, which explores social change according to Bulgarian New Age, will provide fresh momentum to this highly positive trend.

My personal impression of doctoral candidate Yana Fileva is that she has diligently adhered to her individual work plan, consistently providing updates and submitting quarterly progress reports. She regularly participated in the academic conferences organized by the Faculty of Philosophy.

IV. Conclusion

In view of the content presented in the dissertation, which demonstrates original scientific and applied scientific contributions, I consider that it meets the requirements for the educational and scientific degree of "Doctor" (PhD) in accordance with the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (LDASRB), the Regulations for its implementation, and the internal rules of the South-West University "Neofit Rilski".
Based on the conclusions reached, and in my capacity as a member of the Scientific Jury for this procedure, I shall vote "**IN FAVOR"** and propose that the Scientific Jury support the awarding of the educational and scientific degree of **"Doctor in Sociology" (PhD) to Yana Georgieva Fileva, within the professional field 3.1. "Sociology, Anthropology, and Cultural Sciences."**

V. Declaration

I, the undersigned Prof. Boris Manov, PhD, declare that I meet the minimum national requirements for holding the academic position of "Professor."

2 November 2026 Signature:
Blagoevgrad Prof. Boris Manov, PhD